

Szárligeti természetvédelmi terület természetvédelmi kezelési és fenntartási terve

1. Természetvédelmi célkitűzések

- 1.1. A Szárligeti természetvédelmi terület (a továbbiakban: természetvédelmi terület) fennmaradásának biztosítása.
- 1.2. A természetvédelmi terület természetes állapotának-, védett növény- és állatfajok élőhelyeinek fenntartása, életlehetőségeik javítása.
- 1.3. A természetvédelmi oltalom alá rendelt terület művelési ágának megváltoztatása csak a természetközeli irányban természetvédelmi célból lehetséges.
- 1.4. Őrizze meg a természetvédelmi terület a tájjellegű növényanyagát, biológiai sokféleségét.
- 1.5. Törekedni kell a gyorsan terjedő özönnövények visszaszorítására.

2. Természetvédelmi stratégiák

- 2.1. A védett természetvédelmi terület környezetének megóvását és az egyéb természetvédelmi célkitűzések elérését segítő tevékenységek támogatása.
- 2.2. A különlegesen ritka, védett, fokozottan védett növény- és állatfajok populációnak védelmét biztosítani szükséges, természetességüket javítani kell.
- 2.3. Az agresszívan terjedő invazív növényzetet vissza kell szorítani.
- 2.4. A természetvédelmi területet veszélyeztető vagy károsítását, megsemmisítését eredményező tevékenységek nem megengedettek.
- 2.5. Az őshonos fafajú, elegyes erdők természetközeli állapotának (szintezettség, holt faanyag, természetes erdőszegély) megőrzése és javítása.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- 3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak
 - 3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása
 - 3.1.1.1. A védelem alá vont helyi jelentőségű természeti terület tekintetében az első fokú természetvédelmi hatósági jogkört az 1996. évi LIII. törvény és a 625/2022. (XII. 30.) Kormány rendelet alapján a jegyző gyakorolja. A jegyző hozzájárulása szükséges a természetvédelmi terület állagát, illetve állapotát befolyásoló tevékenységek végzéséhez.
 - 3.1.1.2. A védett terület vagyonkezelője a Vérteserdő Zrt., természetvédelmi kezelője a Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, a védett és fokozottan védett természeti értékek, a Natura 2000 területek és közösségi jelentőségű értékek vonatkozásában – a természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló

625/2022. (XII. 30.) Korm. rendelet 19. §-a alapján - a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság látja el a természetvédelmi kezeléssel kapcsolatos feladatokat.

3.1.1.3. Szárliget község jegyzője saját hatáskörében a természetvédelmi területen munkát nem végez, javaslatait a terület vagyongazdálkodójával (Vérteserdő Zrt.) a természetvédelmi kezelővel (Pro Vértes Közalapítvány), illetve a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékes munkatársaival is egyezteteti. A körzeti erdő- és vadgazdálkodási tervvel kapcsolatos egyeztetésekbe be kell vonni a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékes munkatársait. A területen végzett erdészeti szakmai munkát a Vérteserdő Zrt. alkalmazottai vagy megbízottjai végzik.

3.1.1.4. A természetvédelmi területen elvégzett munkákat a helyi jegyző vagy a megbízottja ellenőrzi aszerint, hogy az a terület természetvédelmi célú hasznosításával összhangban történtek-e meg. Észrevételeit a terület vagyongazdálkodójával (Vérteserdő Zrt.) és természetvédelmi kezelőjével (Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány) írásban közli. Ha a terület állapota indokolja, akkor a vagyongazdálkodó (Vérteserdő Zrt.), a természetvédelmi kezelő (Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány) és a helyi jegyző helyszíni bejáráson szemrevételezi a terület állapotát, és megbeszéli a szükséges beavatkozásokat.

3.1.1.5. A védett területen meglévő koros faállományok megőrzendők, azokat érintően csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások javasoltak.

3.1.1.6. A helyi védelem alatt álló természetvédelmi területen végzett gazdasági tevékenységet összhangba kell hozni a természetvédelmi célú hasznosítással.

3.1.1.7. A védett területen élő növények és állatok szempontjából fontos az erdőállomány védelme, az erdősültség folyamatos fenntartása, emiatt létfontosságú, hogy a védett területen található erdőrészekben tarvágás csak idegenhonos fafajok esetében lehetséges. Őshonos fafajok esetében a tarvágás csak havária, és erdőegészségügyi okból lehetséges. A terület erdeinek felújítása során a természetes felújítógátások vagy más kevésbé bontó vágásmód alkalmazására kell törekedni.

3.1.1.8. Az erdőfelújítást természetközeli módon szálaló vágással javasoljuk.

3.1.1.9. A helyi oltalom alatt álló természetvédelmi területen az erdők állományának felújítása őshonos ültetéssel történjen meg.

3.1.1.10. Az odvas, mélyen bekorhadó ágcsomokkal, repedésekkel, szétnyíló fahasadékokkal rendelkező fákat meg kell kímélni. Amennyiben különösen indokolt esetben mégis kivágásukra kerülne sor, akkor a munkálatok kizárólag a denevérek és egyéb faodvakat használó védett kismélységek (pl. pelék) életciklusa és a madarak költési időszakának szempontjából kritikus időszakokon kívül, augusztus 15. – október 31. között végezhetőek.

3.1.1.11. A fakivágást, visszavágást minden esetben az odvak előzetes átvizsgálása kell, hogy megelőzze, a vágás csak akkor történhet meg, ha sikerült meggyőződni arról, hogy madarak nem költenek a fán, az odvakban, résekben denevérek vagy egyéb védett kismélységek nem tartózkodnak. Amennyiben az odvakban denevéreket vagy védett kismélységeket észlelnek, akkor haladéktalanul értesíteni kell a természetvédelmi kezelőt

és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság ügyeleti telefonszámán az illetékes természetvédelmi őrt.

3.1.1.12. A szükséges erdőgazdasági munkálatok során figyelembe kell venni a természetvédelmi szempontokat. A munkálatokat a talajfelszín növényzetének lehető legcsekélyebb zavarásával kell végezni.

3.1.1.13. Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszert használni nem megengedett.

3.1.1.14. Speciális növényvédőszer használata szélsőségekben folytatható.

3.1.1.15. Speciális növényvédőszeres kezelés nem folytatható eső, hó, egyéb csapadék előtt, alatt és után, amíg a vegyszer vízzel való bemosódásának és szállítódásának valószínűsége fennáll.

3.1.1.16. Speciális növényvédőszeres kezelés esetén a dagonyák, vízfolyások és egyéb víztestek partjától számított 20 méteres sugarú védőzóna meghatározása szükséges. A védőzónán belül vegyszeres kezelés nem végezhető.

3.1.1.17. Cserjeirtás szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges, figyelembe véve az ott élő védett növény és állatfajok szaporodási tulajdonságait. Amennyiben a cserjeirtást a terület vagyongazdálkodója február 28. után is indokoltnak látja, azt a terület természetvédelmi kezelőjével történő egyeztetés után kezdheti meg. A terület vagyongazdálkodójának a cserjeirtási munkálatok alatt szükséges betartania az egyeztetéskor meghatározott természetvédelmi ajánlásokat.

3.1.1.18. Ragadozó madarak és fekete gólya fészkei körül 50 méteres sugarú körben védőzónát kell kijelölni, ahol a költési időszakban minden favágási tevékenység tilos.

3.1.1.19. A kártékony és túlszaporodott élő szervezetek elleni védekezést úgy kell végezni, hogy a természetes egyensúlyt, más vadon élő védett állat és növényfajt ne veszélyeztessen. A szükséges természetvédelmi munkákat a mindenkor érvényben lévő természetvédelmi és természetvédelmi előírások pontos betartásával kell végezni.

3.1.1.20. A védelem alatt álló területen a nagyvad kártételének mérséklése miatt célszerű lenne az állomány gyérítése. A túltartott vadállomány taposásával, túsásával a jelölő élőhelyeket károsíthatja.

3.1.1.21. A vadállomány létszámának megfelelő szinten tartása az erdők jellemző aljnövényzetének kifejlődését segíti.

3.1.1.22. A vadetetők egyéb létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük nem javasolt.

3.1.1.23. A vaddisznó állományának gyérítése a földön fészkelő madárvilág védelmét is szolgálja.

3.1.2. Fajok védelme

3.1.2.1. A védett területen természetvédelmi szempontból jelentős fák és bokrok megőrzése, életfeltételeinek biztosítása. Fokozott figyelmet kell fordítani a fákhöz köthető fajok (pl. rovarok, madarak, denevérek) megóvására.

3.1.2.2. Fészkelési, költési időszakban a védett terület fenntartási és a természetvédelmi kezelési tevékenységek során fokozottan ügyelni kell a fészkek biztonságára. A jegyző a fészkelési időszakot megelőzően a fentiek érdekében konzultációt folytat a terület vagyongazdálkodójával (Vértesserdő Zrt.), a helyi védett terület természetvédelmi kezelővel (Pro Vértess Természetvédelmi Közalapítvány), valamint a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékes természetvédelmi őrével.”

3.1.2.3. A terület természetvédelmi célú hasznosításával összhangban a természetvédelmi területen található minden növényfaj bármely egyedének gyűjtése, szedése, kiásása, megkárosítása nem megengedett. Kivétel ez alól az erdőgazdálkodás (pl.: tisztítás, gyérítés) folytatása miatt eltávolított fák esetében tehető, de ebben az esetben is a fák kivágására csak a terület vagyongazdálkodója, vagy annak megbízottja a terület védettségével összhangban megvalósítva jogosult. Szabad még gyűjteni: a területen található erdészeti jelentőségű fafajok termését. Minden egyéb, a növényzetet érintő tevékenység végzéséhez (pl.: kutatási célú növénygyűjtés) a természetvédelmi jogkört gyakorló helyi jegyző engedélye, hozzájárulása szükséges.

3.1.2.4. A védett vagy ritka növény- és állatfajok védelme főleg élőhelyeik fenntartásával, kialakításával, megfelelő kezelésével biztosítható.

3.1.2.5. Az erdőkben keletkező holtfaanyagot szükséges helyben hagyni, mivel a xilofág bogarak, madarak számára fontos élő- és táplálkozóhelyet, a denevéreknek búvóhelyet jelentenek. Balesetveszély esetén azokat a terület más részein kell hagyni.

3.1.2.6. A helyben telelő énekesmadarak és a téli madárvendégek számára a tisztásoknál érdemes etetőket kihelyezni.

3.1.2.7. A védett állatfajok élőhelyeit minden káros beavatkozás ellen meg kell védeni. Ezzel összefüggésben az élőhelykezelési munkákat (pl. tájidegen fajok eltávolítása, honos fajok telepítése, növényzet kezelése) is szakaszosan, időben elnyújtva, jellemzően a téli félévben lehet végezni.

3.1.2.8. A természetvédelmi területen műtrágya használata nem megengedett.

3.1.3. Látogatás

3.1.3.1. A természetvédelmi terület gyalogosan szabadon látogatható. A természetvédelmi területre vezető burkolat nélküli utakon járművekkel közlekedni nem megengedett. Kivételt ez alól a terület kezelését ellátó, vagy a kezelő által megbízott munkavégzés vagy baleset-elhárítás céljából közlekedő járművek úthasználata (erdőgazdálkodási, természetvédelmi és egyéb fenntartási tevékenységek, vadászatra jogosultak).

3.1.3.2. A látogatók csak a kijelölt utakon, ösvényeken közlekedhetnek.

3.1.3.3. Rendszeresen be kell gyűjteni az illegálisan lerakott szemetet a degradációs hatások csökkentése érdekében.

3.1.3.4. A természetvédelmi terület teljes területén nem megengedett a (terep) motorozás, quadozás.

3.1.4. Kutatás, vizsgálatok

3.1.4.1. A kutatás során kizárólag olyan tevékenység végezhető, amely nem ellentétes a terület rendeltetésével, a kutatás és annak módszere nem veszélyezteti, károsítja a terület védett természeti értékeit, növény- és állatfajait.

3.1.4.2. Bármely szervezet megbízásból készült kutatási eredményeket az Önkormányzatnak, a Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítványnak és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságnak el kell juttatni.

3.1.5. Terület-és földhasználat

3.1.5.1. A természetvédelmi területen épületet elhelyezni csak a természetvédelmi célkitűzések figyelembevételével lehet.

3.1.5.2. Újabb létesítmények tervezésekor és elhelyezésekor különös gondot kell fordítani azok jellegének tájba illő megválasztására.

3.1.5.3. A természeti értékek bemutatására szolgáló utakat, ösvényeket és pihenő erdőket a terület vagyonkezelője (Vérteserdő Zrt.), a természetvédelmi kezelője (Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány) Szárliget jegyzőjével egyetértésben és a Duna Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékes természetvédelmi őrével előzetesen egyeztetve jelöli ki.

3.1.5.4. Tűzgyújtás, hulladék és egyéb szennyező anyag lerakása nem megengedett.

3.1.5.5. A védett területen új feltáró utak nyitásához, nagyobb földmunkák végzéséhez a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékes természetvédelmi őrével történő előzetes egyeztetés és a jegyző engedélye szükséges

3.1.5.6. Átmenő nyomvonalas építmény, valamint adótorony, távközlési magasépítmény nem helyezhető el a területen.

3.1.5.7. A természetvédelmi területen bányatelek létesítése nem megengedett.

3.1.6. Természetvédelmi infrastruktúra

A természetvédelmi területet a 1996. évi LIII. törvény 26. § (1) bekezdésében meghatározottaknak megfelelően táblával kell jelölni, feltüntetve védettségét. A tábla fenntartásáról gondoskodni kell.

3.1.7. Földtani, felszínalaktani természeti értékek védelme

A védett természetvédelmi területen a felszín átalakítása, vagy azzal járó bármilyen tevékenység kizárólag az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérése érdekében végezhető.

3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

A természetvédelmi területen vagyongazdálkodó (Vértesserdő Zrt.), természetvédelmi kezelője (Pro Vértess Természetvédelmi Közalapítvány) és Szárliget község jegyzője rendszeresen figyelemmel kísérik a védett terület állapotát, a szükséges természetvédelmi kezeléseket elvéggeztetik.

Ez a terv tíz éves időszakra szól. Felülvizsgálata 2035-ben ismét szükségessé válik, azonban a természetes körülményekben jelentkező, nem várt események korábbi felülvizsgálatát lehetővé teszik.